

ایمان و عمان، از ظفارتا برجام

فرهاد پروین

و

دکتر شهره جلال پور

سرنوشت	پروین، فرهاد، ۱۳۶۱ -
عنوان و نام پدیدآور	ایران و جهان از نظام تا برجام / فرهاد پروین و شهره جلال پور (به سفارش) دانشگاه علوم سیاسی دانشگاه آزاد اسلامی، واحد شهرضا.
مشخصات نشر	تیم انتشارات ابوالحسنی، ۱۳۹۵.
مشخصات ظاهری	۳۲۲ ص.
شابک	قیمت: ۱۰۰۰۰۰ ریال ۹۷۸-۶۰۰-۷۲۴۷-۳۸-۹
وضعیت فهرست نویسی	فیا
پاداش	کتابنامه
موضوع	تشریحات
موضوع	Detente
موضوع	همگرایی منطقه‌ای
موضوع	Regional integration
موضوع	ایران -- روابط خارجی -- عمان
موضوع	Oman -- Iran -- Foreign relations
موضوع	عمان -- روابط خارجی -- ایران
موضوع	Oman -- Foreign relations -- Iran
سنة الإصدار	جلال پور شهره، ۱۳۳۶ -
شناسه رده	دانشگاه آزاد اسلامی، واحد شهرضا، دانشگاه، علوم سیاسی
رده بندی کتب	۳۵ پ ۲۸ ع / ۱۳۹ DSR
رده بندی دیویی	327 / 550
شماره کتابشناسی ملی	

ایران، عمل، از نظام تا برجام

پدیدآور: فرهاد پروین و شهره جلال پور

ناشر: انتشارات ابوالحسنی

صفحه آرا: زهرا راجی

نوبت چاپ: اول / ۱۳۹۵

چاپ: باقری

تیراژ: ۱۰۰۰ نسخه

قیمت: ۱۰۰۰۰۰ ریال

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۷۲۴۷-۳۸-۹

قم، خیابان اراک، خیابان علامه طباطبائی (ره)، ۱۲ متری چمران، کوچه ۱، پ ۷

تماس: ۰۹۳۹۲۵۱۱۸۵۴؛ ۰۹۱۲۲۵۱۱۸۵۴

پخش: ۰۹۳۵۹۶۳۶۱۰۱

نمایر: ۰۲۵۳۸۲۰۰۴۰۹

www.abolhasaninashr.ir

حق چاپ محفوظ و از آن ناشر می باشد.

فهرست مطالب

مقدمه.....	۱۱
فصل اول: پیشینه روابط تاریخی و سیاسی ایران و عمان.....	۱۵
بخش اول: کلیات در مورد کشور عمان.....	۱۷
بخش دوم: پیشینه روابط تاریخی ایران و عمان.....	۲۳
الف) دوره باستان.....	۲۵
ب) دوره میانه.....	۳۰
ج) دوره معاصر: (۱۳۲۰ به بعد).....	۳۳
۱- روابط ایران و عمان در دوره پهلوی دوم.....	۳۳
۲- روابط ایران و عمان در دوره پس از بهار و انقلاب اسلامی.....	۳۹
فصل دوم: اصول و مبانی سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران و عمان.....	۴۷
بخش اول: اصول و مبانی سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران.....	۵۰
الف. دیدگاه رهبران نظام جمهوری اسلامی در مورد سیاست خارجی.....	۶۰
۱) سیاست خارجی در نگاه امام خمینی (ره).....	۶۰
۲) سیاست خارجی در نگاه رهبری معظم انقلاب.....	۶۲
۳) سیاست خارجی در نگاه دولتمردان.....	۶۳

بخش دوم: سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران نسبت به کشورهای اسلامی ۶۴

۱. سیاست ایران نسبت به همسایگان به‌ویژه همسایگان حوزه خلیج فارس... ۶۶

۲. اهمیت جهانی خلیج فارس... ۶۷

۳. سیاست‌های منطقه‌ای ایران در خلیج فارس... ۷۰

۴. تعاملات ایران با شورای همکاری خلیج فارس... ۷۳

۵. جایگاه عمان در سیاست خارجی ایران... ۷۵

بخش سوم: اصول و مولفه‌های تأثیر گذار بر سیاست خارجی عمان... ۷۸

۱. مؤلفه‌های تأثیر گذار بر سیاست خارجی عمان... ۷۹

۲. واقع‌گرایی در سیاست خارجی عمان... ۸۴

۳. روابط عمان با غرب... ۸۶

۴. روابط عمان با ایران... ۸۷

۵. عمان و نگاه به همسایگان... ۸۸

۶. دورنمای سیاست خارجی عمان... ۸۹

فصل سوم: زمینه‌های هم‌گرایی و عوامل واگرایی جمهوری اسلامی ایران و عمان... ۹۳

بخش اول: مبانی نظری... ۹۶

الف، نظریه‌های هم‌گرایی... ۹۸

۱. هم‌گرایی منطقه‌ای... ۱۰۰

۲. عوامل و زمینه‌های هم‌گرایی... ۱۰۱

ب، نظریه‌های واگرایی... ۱۰۳

ج، عوامل و زمینه‌های واگرایی... ۱۰۳

بخش دوم: زمینه‌های هم‌گرایی میان ایران و عمان ۱۰۴

۱. اسلام ۱۰۵

۲. سابقه تاریخی روابط و دوستی میان دو کشور ۱۰۷

۳. ژئوپلیتیک تنگه هرمز ۱۰۹

۴. نقش میانجیگری عمان ۱۱۰

۵. نقش عمان در جنگ ایران و عراق ۱۱۲

۶. همکاری‌های نظامی ۱۱۳

۷. موضع‌گیری عمان در خصوص جزایر سه‌گانه ۱۱۵

۸. رفت و آمدها، دیپلماتیک ۱۱۵

۹. روابط فرهنگی ۱۱۶

۱۰. روابط اقتصادی ۱۱۹

۱۱. تروریسم، تهدید مشترک ۱۲۳

بخش سوم: زمینه‌های واگرایی میان ایران و عمان ۱۲۴

۱. تفاوت زبان، نژاد و مذهب ۱۲۴

۲. شورای همکاری خلیج فارس ۱۲۵

۳. تأثیر وابستگی و روابط عمان با غرب و آمریکا ۱۲۶

۴. مرز دریایی با عمان ۱۲۸

۵. پیروزی انقلاب اسلامی ایران ۱۲۹

فصل چهارم: مهم‌ترین عوامل تشنج‌زا میان جمهوری اسلامی ایران و غرب ۱۳۲

بخش اول: پیشینه روابط جمهوری اسلامی ایران و غرب ۱۳۶

الف، پیشینه روابط جمهوری اسلامی و اروپای غربی ۱۳۶

۱. روابط غیره تنش‌زای واقع‌گرایان ملی‌گرا، (۱۳۵۸-۵۹ شمسی)..... ۱۳۷
۲. دوره رکود و بی‌اعتمادی در دوران انقلابی‌گری، (۱۳۵۹-۶۸ شمسی)..... ۱۴۰
۳. دوره گفت‌وگوهای انتقادی، (۱۳۶۸-۷۶ شمسی)..... ۱۴۷
۴. دوره گفت‌وگوهای سازنده و فراگیر، (۱۳۷۶-۸۴ شمسی)..... ۱۵۳
۵. تخاصم و تقابل در دوران اصول‌گرایان، (۱۳۸۴-۹۲ شمسی)..... ۱۵۷
- ب. پیشینه روابط جمهوری اسلامی ایران و ایالات متحده آمریکا..... ۱۶۲
- بخش دوم: تغییرات تنش‌زا میان جمهوری اسلامی ایران و غرب..... ۱۶۸
- الف. متغیرهای مربوط به خط مشی جمهوری اسلامی ایران..... ۱۶۹
۱. اشغال بنفارت آمریکا در تهران..... ۱۶۹
۲. اسلام و حکومت مذهب..... ۱۷۰
۳. مسأله هسته‌ای ایران و بحث سلاح‌های انهدام جمعی..... ۱۷۱
۴. مسأله حقوق بشر..... ۱۷۳
۵. صلح آمریکایی خاورمیانه..... ۱۷۵
۶. تروریسم..... ۱۷۷
۷. رویکرد ضد صهیونیستی جمهوری اسلامی ایران..... ۱۷۹
۸. رویکرد ضد آمریکایی جمهوری اسلامی..... ۱۸۰
- ب. متغیرهای مربوط به کشورهای غربی به ویژه آمریکا..... ۱۸۲
۱. حمایت غربی‌ها از محمد رضا پهلوی..... ۱۸۲
۲. مصادره دارایی‌ها و تحریم‌های اقتصادی ایران..... ۱۸۳
۳. مواضع غربی‌ها در جریان جنگ ایران و عراق..... ۱۸۴
۴. حمایت غرب از اپوزیسیون جمهوری اسلامی ایران..... ۱۸۵
۵. حمایت قاطع و مستمر از رژیم صهیونیستی و از بین بردن حقوق ملت فلسطین..... ۱۸۷

فصل پنجم: نقش میانجی گرایانه عمان در کاهش تنش میان جمهوری اسلامی ایران و غرب.....	۱۹۱
بخش اول: نقش منطقه‌ای ایران.....	۱۹۵
بخش دوم: نقش منطقه‌ای عمان.....	۲۰۲
۱- روابط منطقه‌ای عمان با ایران.....	۲۰۹
بخش سوم: نقش عمان در میانجیگری میان ایران و غرب.....	۲۱۵
بخش چهارم: رئوس اختلافات ایران و غرب و نقش میانجی گرایانه عمان.....	۲۱۸
۱. شهدا و اسرای جنگ خلیج فارس.....	۲۱۹
۲. زندانیان سیاسی.....	۲۲۰
۲-۱ زندانیان سیاسی در ایران.....	۲۲۱
۲-۲ زندانیان آمریکایی در ایران.....	۲۲۵
۲-۳ زندانیان ایرانی در آمریکا و انگلیس.....	۲۲۷
۳. مذاکرات هسته‌ای.....	۲۳۰
۳-۱ شروع مذاکرات محرمانه ایران و آمریکا در دولت دهم (مذاکرات هسته‌ای).....	۲۳۳
۳-۲ ادامه مذاکرات محرمانه ایران و آمریکا در دولت یازدهم (مذاکرات هسته‌ای).....	۲۴۰
بخش پنجم: تحلیل نقش میانجی گرایانه عمان میان جمهوری اسلامی ایران و غرب.....	۲۴۶
نتیجه‌گیری.....	۲۵۶
منابع و مآخذ.....	۲۶۲
کتاب فارسی.....	۲۶۲
روزنامه‌ها.....	۲۷۳

ایران و عمان دو کشور همسایه در خلیج فارس هستند که از موقعیت منحصربه‌فرد و سوق الجیشی در این منطقه برخوردارند. دو کشور با زمینه‌های فرهنگی و علایق مشترک همواره در طول تاریخ با هم ارتباطات و تعاملات تجاری، سیاسی، فرهنگی، نژادی و عمرانی زیادی داشته‌اند. روابط دو کشور در دوره‌های مختلف تحت تأثیر مجموعه رویدادهای منطقه خلیج فارس، درای عمان قرار داشته است. نگاهی به ریشه‌های تاریخی مشترک و روابط میان ایران و عمان؛ نشان می‌دهد که مردم دو کشور از دیرباز با یکدیگر ارتباط و تعامل داشته‌اند. نزدیکی جغرافیایی، عامل مهمی در تعاملات مستمر مردم دوسرزمین بوده است. در پرتو این تعامل و هم‌زیستی طولانی، نوعی «دوستی تاریخی» شکل گرفته که تأثیر آن بر شاکله روابط دو ملت، حقیقتی انکارناپذیر است.

روابط خارجی عمان در نظام منطقه‌ای خلیج فارس همواره روابطی به دور از تنش بوده است. این کشور توانسته با تعریف یک سیاست خارجی متوازن در هر دو سوی ساحل شمالی و جنوبی از ظرفیت‌های موجود بهره گیرد. در این میان، روابط عمان با ایران همواره روابطی

مسالمت‌آمیز بوده و در جهت ثبات و همکاری‌های منطقه‌ای در خلیج فارس قرار داشته است. استراتژی این کشور در روابط با کشورهای عربی و همسایه خود در منطقه، همواره رفع تنش و برقرای ثبات، امنیت و دوری از جنجال‌سازی‌ها و تندروی‌های مذهبی و دینی می‌باشد. نقش این کشور در شورای همکاری خلیج فارس، اتحادیه عرب و سازمان همکاری اسلامی، نقشی مثبت بوده است. از زمانی که شورای همکاری خلیج فارس تشکیل شد، عمان با شرط اینکه به بحران‌ها و مناقشات عربی - عربی و دینی به‌بدی‌های عربی‌ای ورود نکند، به عضویت آن در آمد.

عمان همواره تلاش کرد تا به دور از جنجال‌آفرینی و جریان‌سازی‌های خبری، سیاست خود را در منطقه همسو و روابط خود را با کشورهای عربی حفظ کند. در واقع پادشاهی عمان روابط خود را با همه کشورهای از جمله آمریکا، اتحادیه اروپا و حتی روسیه و چین حفظ کرده است. موقعیت استراتژیک عمان در دریای عمان و همچنین خلیج فارس، بسیار برجسته و مهم است. با توجه به این موقعیت، سفد تلاش کرده است تا از هرگونه بحران‌سازی سیاسی و منطقه‌ای پرهیز نماید. سیاست عمان در عرصه دیپلماسی، همواره رفع تنش و تلاش برای ایجاد همبستگی، صلح و ثبات میان کشورهای منطقه‌ای خاورمیانه و خلیج فارس از یک سو و همچنین بازیگران قدرتمند خارجی در منطقه از سوی دیگر بوده است.

بنابراین با توجه به نقشی که این کشور برای خود تعریف کرده است، از دهه‌های گذشته تا کنون نقش موثری را در حل مناقشات مربوط به کشورهای منطقه و کاهش تنش‌های میان ایران و غرب ایفا کرده است. جمهوری اسلامی ایران و غرب به ویژه ایالت متحده آمریکا همواره تعارضات، اختلافات شدیدی را به لحاظ سیاسی، منطقه‌ای و بین‌المللی به هم داشته‌اند و کشور عمان هم نقش مهمی را در حل این اختلافات و نزدیک شدن دیدگاه‌های میان ایران و غرب در جریان آزادی زندانیان سیاسی دو طرف و همچنین مذاکرات سیاسی در خصوص پرونده هسته‌ای ایران ایفا نموده است. این نقش میانجیگری عمان، فقط محصور در مسائل میان ایران، غرب و آمریکا نبود. این کشور علاوه بر اینکه نقش پل ارتباطی میان ایران و غرب را بازی کرده است، حتی میان ایران و کشورهای عربی منطقه از جمله مصر، بحرین و عمان و عربستان به این کشور، جنگ سوریه، رفع فشار از میان بحرین و غیر از آن نیز میانجیگری کرده است.